

TOS:

Problemen in de productie van de taal

De taal is de mens gegeven om zijn gedachten in te vermommen

Voltaire

Tijdens een gesprek met een leerling op een reguliere VO werd mij weer eens duidelijk hoe vormend voor de toekomst en hoe ondermijnend voor de algehele ontwikkeling een Tos kan zijn. Deze leerling heeft een gemiddelde intelligentie maar een ernstig spraaktaalprobleem. Zo ernstig dat hij op de basisschool vaak ziek werd gemeld omdat hij enorm op zag tegen bepaalde talige opdrachten. Hij meldde zich dan ziek en zijn klachten waren echte klachten, maar psychosomatisch. Hij maakte zichzelf letterlijk ziek van angst. angst om te spreken in de groep. Angst voor spreekbeurten, boekverslagen, kringgesprekken etc.

Tijdens mijn begeleidingsgesprekken met deze leerling blijkt dat hij nog altijd niet kan antwoorden op open vragen en alleen ja en nee antwoord geeft op gesloten vragen. Wat ik ook probeer, meer dan 2 of 3 woordzinnen krijg ik niet.

Toch gaat het met hem op dit moment qua prestaties erg goed op het VMBO. Hij doet de kaderrichting en zijn cijfers zijn voldoende. Nederlands en Engels zijn net voldoende.

Dit heeft op dit moment in de brugklas nog alles te maken met het feit dat er repetities zijn die nog geen open vragen bevatten. Op dit moment is dat nog zijn redding. Maar hoe gaat het straks verder met deze leerling? De mentor geeft aan dat er over deze leerling geen 'klachten' zijn en dat hij een van de weinige is die erg gemotiveerd is qua huiswerk en hij let erg goed op. De mentor maakt zich geen zorgen....

Tja, dat is nu net wat deze kinderen inderdaad laten zien. Ze willen zo graag goed presteren en door extra goed op te letten hoeven ze geen vragen te stellen ook al zouden ze die hebben. Het valt niet mee om de problematiek van deze kinderen echt duidelijk te maken. Het valt niet mee om TOS onder de aandacht te brengen.

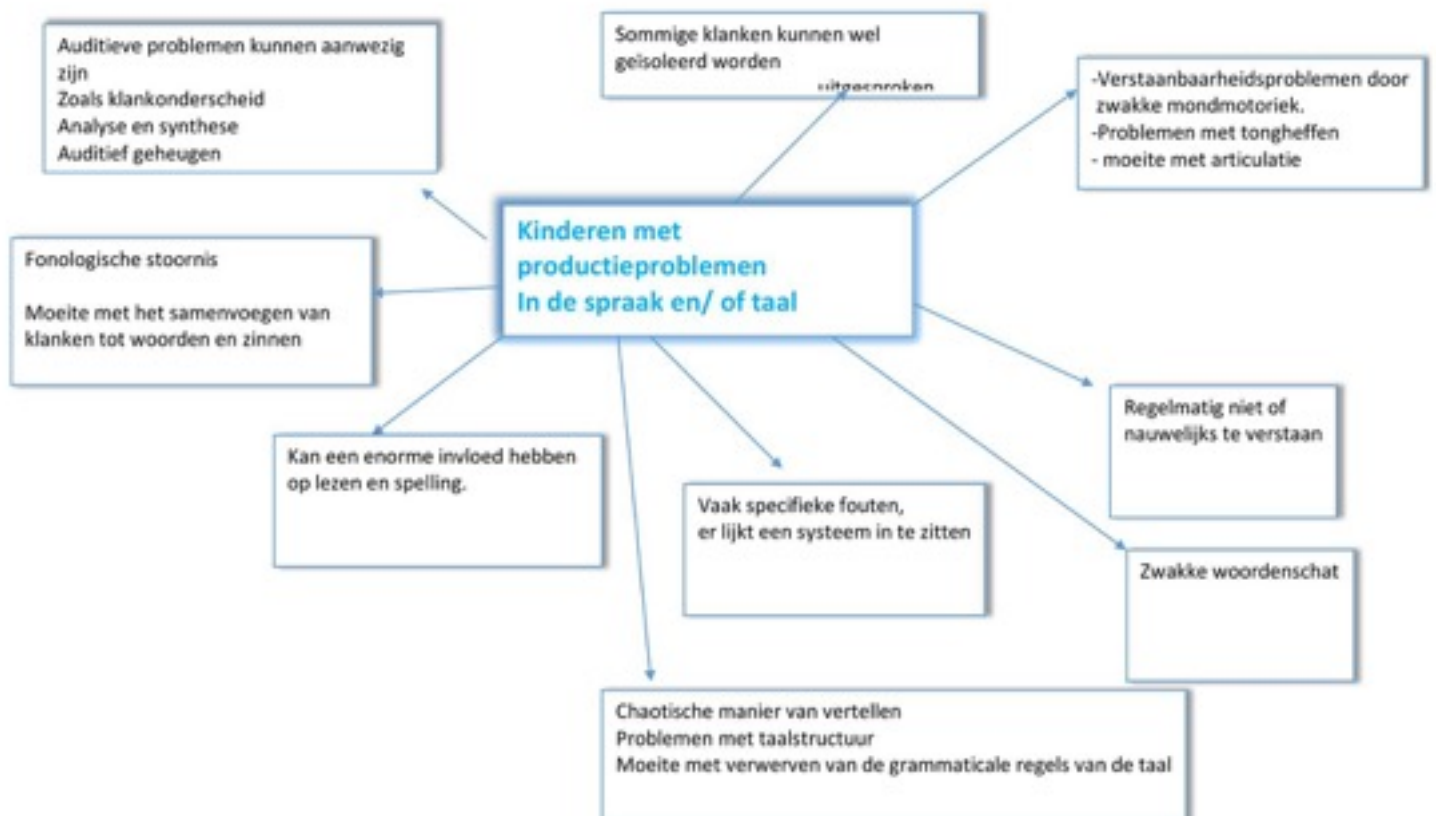
Een veelgehoorde uitspraak is ook "wij zijn geen speciaal onderwijs". Dat betekent voor mij op zo'n moment even slikken en rustig ademhalen voor ik antwoord geef. Ik probeer dan rustig aan

te geven dat de school een leerling met een beperking heeft ingeschreven en dat ze hiervan op de hoogte waren. Op het moment dat je een cluster 2 leerling inschrijft geef je aan dat je met de middelen die deze leerling meeneemt (financiële middelen en de begeleiding), je als school de verplichting op je neemt om de hulp te bieden die deze leerling zo hard nodig heeft.

De taak van de ambulant dienstverlener is dan vooral het probleem verhelderen en zichtbaar maken, want wij hebben te maken met een onzichtbare handicap. Wij geven dan voorlichtingen en advies. Wij kijken met de docent mee en proberen zo de omgeving 'veilig' te maken voor het kind. Stap 1 is dat het kind zich begrepen, ondersteund en gezien voelt.

Deze kinderen hebben de steun nodig van volwassenen om zich mondig en communicatief vaardig te maken. Het onderwijs laten aansluiten bij wat deze kinderen zo hard nodig hebben. Een veilige omgeving waarin een leerling zich durft te uiten en zich begrepen voelt is van groot belang.

TOS

Bij een vertraagde spraak-taalontwikkeling of een taalontwikkelingsstoornis (TOS) kan er op verschillende gebieden een achterstand ontstaan. De stoornis met betrekking tot de spraaktaalontwikkeling kan de taalontwikkeling van het kind van verschillende gebieden beperken.

Het betreft de taalvorm (vervoegingen en zinsbouw)

De taalinhoud (woordenschat)

Het taalgebruik (taalgebruik in het dagelijks leven)

De fonologische problematiek (uitspreken van klanken)

Hoe verloopt globaal gezien een normale spraaktaalontwikkeling?

1 jaar : veel en gevarieerd brabbelen

1½ jaar : woordenschat van tenminste 5 woorden

2 jaar : spreekt in 2-woord zinnen en vraagt naar namen

3 jaar : spreekt in zinnen met 3 tot 5 woorden met weinig grammaticale structuur

4 jaar : spreekt in eenvoudige zinnen met nog problemen met meervoudsvormen en vervoegingen

5 jaar : goed gevormde volledige zinnen.

Wat zijn de gevolgen van productieproblemen in de spraaktaalontwikkeling?

- Onzeker, durven steeds minder te spreken (en te schrijven).
- Trekt zich vaak terug. Gaan vaak minder en minder spreken.
- Antwoorden vaak met "weet ik niet".
- Meer spreektijd en denktijd nodig.
- Vermijden vaak spreesituaties.
- Vaak ook onhandelbaar of heel erg druk als reactie op negatieve spreekervaringen.
- Van invloed op het welbevinden en sociaal- emotioneel welbevinden.
- Vaak wel voldoende taalbegrip.
- Door de fonologische stoornis kan er sprake zijn van hinder bij het lezen en het schrijven.
- Bepaalde opdrachten worden vermeden.
- Er is vaker sprake van misverstanden die kunnen frustreren.
- Het vertellen van een belevenis kost erg veel moeite, de communicatie is verstoord.
- Conflicten kunnen niet verbaal opgelost worden.
- Het is een probleem om de talige informatie die in hun hoofd zit op te schrijven.

Tips voor de begeleiding in de klas

- Logopedische ondersteuning met betrekking tot de communicatieve redzaamheid
- Moedig de leerling aan
- Spreek zelf duidelijk

- Maak afspraken over toetsen en repetities.
- Geef indien mogelijk zoveel mogelijk toetsen met meerkeuze vragen of vragen waarop korte antwoorden mogelijk zijn.
- Leer kinderen voor stage opdrachten de meest basale communicatieve vaardigheden en geef ze geen stage opdracht die op dat gebied geen succeservaring oplevert. Zorg dat er een goed en juiste begeleiding is en begrip voor de problematiek.
- Geef meer tijd voor het formuleren van antwoorden en bij het maken van toetsen.
- Leer ze te leren aan de hand van Mindmappen zodat de woordenschat zich vergroot en de leerstof overzichtelijk wordt.
- Bied bij het vertellen van een verhaal structuur met behulp van vragen als 'wie, wat, waar, hoe en wanneer' (*Geef mij de 5 van Colette de Bruin*)
- Moedig het kind aan tot spreken.
- Jonge kinderen kunnen vertellen in de kring aan de hand van een gemaakte tekening over een gebeurtenis.
- Laat het kind bij een vragenronde weten dat je ook bij hem of haar komt met een vraag en welke vraag dat is, zo biedt je denktijd.
- Herhaal wat je hebt begrepen en vraag door, laat merken dat je er de tijd voor neemt en het geduld om het kind te begrijpen.
- Als je het kind niet begrijpt, vraag dan of het kind het op een andere manier duidelijk kan maken.
- Herhaal de zinnen in de juiste grammaticale bewoording, maar verbeter het kind niet. Geef het goede taalvoorbeeld.
- Wees alert op signalen dat het kind wat wil vertellen en ga er op in.
- Kijk naar het kind, aan de ogen zie je of het kind je begrepen heeft.
- Geef veel complimenten!!
- Zing veel met de kinderen. Zingen ontspant de mondmotoriek en klanken worden eigen gemaakt.
- Speel rijmpjes, versjes en spelletjes met jonge kinderen.